

הקווים האדומים של הדמוקרטיה

נושא	המצב הקיים	תוכנית לוי-רוטמן	הצעת אלבטן-פרידמן	קו אדום – מתווה פורום המרצים למשפטים
הוועדה לבחירת שופטים	9 (2 שרים; 2 ח"כים – בדרך כלל 1 קואליציה 1 אופוזיציה; 3 שופטים עליונים; 2 עו"ד) – מינוי לעליון ברוב של 7. מינוי נשיא העליון: לפי ותק (שיטת הסניוריטי) (נוהג). הסכמה רחבה וחוצת מחנות (נדרשת הסכמה של הקואליציה והשופטים) = מינוי מקצועי ששמר את עצמאות מערכת המשפט ומוביל לגיוון בקרב השופטים.	9 (3 שרים, 3 ח"כים-2 קואליציה, 1 אופוזיציה, 3 שופטים – מהם 2 בדימוס שימנה השר) – כל מינוי ברוב רגיל; ניתן לכנס את הוועדה עם 5 חברים בלבד. מינוי נשיא – ללא עיגון לסניוריטי. << שליטה מוחלטת של הקואליציה בבחירת השופטים. אובדן העצמאות השיפוטית. קו אדום נחצה!	חלופה א: 11 (3 שרים; 3 ח"כים מהקואליציה, 2 ח"כים מהאופוזיציה; 1 נשיא העליון ו-2 שופטי עליון מכהנים או בדימוס). מינוי לעליון ברוב של 8 מתוך 11; מינוי נשיא – ללא עיגון לסניוריטי. << הפוליטיקאים יכולים למנות שופטים לבדם גם ללא הסכמת השופטים או גורמים מקצועיים. << פוליטיזציה של בחירת השופטים ויצירת תלות בפוליטיקאים. קו אדום נחצה! חלופה ב: 12 (4 ח"כים מהקואליציה; 4 ח"כים מהאופוזיציה; 4 שופטים). במינויים לעליון לשופטים אין זכות הצבעה, הקואליציה בוחרת שופט והאופוזיציה בוחרת שופט. מינוי נשיא – ללא עיגון לסניוריטי. << פוליטיזציה של בחירת השופטים, יצירת תלות בפוליטיקאים, והפיכת בית המשפט למקוטב לפי מחנות (תמריץ של כל צד למנות שופטי-קצה). קו אדום נחצה!	הקואליציה לא תשלוט באופן ישיר או עקיף בבחירת השופטים; לא לזיהוי פוליטי של השופטים; לא לתלות של השופטים בגורמים הפוליטיים. הרכב הוועדה צריך ליצור איזון בין הגורמים הפוליטיים והמקצועיים (לדוג' ועדת בת 11 חברים: 3 שרים, 2 ח"כים מהקואליציה, 1 ח"כ מהאופוזיציה, 3 שופטי עליון לפי ותק, ו-2 נציגי ציבור שייקבעו בהסכמה של שר המשפטים ונשיאת העליון). הכרעה ברוב 8/11 + עיגון נוהג הסניוריטי למינוי נשיא.
ביקורת שיפוטית על חוקי יסוד	אין מגבלה פורמאלית על תוכן חוקי היסוד או ההליך לחקיקתם. אבל גם אין איסור על ביקורת שיפוטית על חוקי היסוד (נעשתה בעבר רק ביחס לשימוש מובהק הרעה בסמכות המכוננת ולעלה האפשרות של ביקורת מהותית במקרים של שילת אפיה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית).	ניתן לחוקק חוקי יסוד בהליך חקיקה רגיל וברוב רגיל, ללא כל מגבלה מהותית על תוכן חוקי היסוד, והם חסינים לחלוטין מביקורת שיפוטית. << צ'ק פתוח לקואליציה לקבוע כל דבר בחוק יסוד. קו אדום נחצה!	אין כל מגבלה מהותית על חוקי היסוד והם חסינים לחלוטין מביקורת שיפוטית. צורנית: חוק יסוד יחוקק ב-61 – רוב שיש לכל קואליציה (לכל היותר עם דחיה בכניסה לתוקף). << צ'ק פתוח לקואליציה לקבוע כל דבר בחוק יסוד. קו אדום נחצה!	חובה לעמוד על כך ש: (1) התוכן של חוקי היסוד מוגבל לתכנים של חוקה – סדרי משטר והגנה על זכויות – תחולתם כללית וצופה פני עתיד, והם תואמים לערכי מגילת העצמאות; ו(2) חוקי יסוד – חדשים וקיימים – יתקבלו ויתוקנו בהסכמה רחבה בכנסת ותחולתם תהיה מהכנסת הבאה.
הגנה על זכויות אדם	הגנה על זכויות אדם מובטחת בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו ובפסיקתו הענפה של בית המשפט העליון מאז קום המדינה וברוח מגילת העצמאות.	אין כל התייחסות להגנה ולו מינימלית. << אין מנגנון הגנה על זכויות אדם. קו אדום נחצה!	אין כל התייחסות להגנה ולו מינימלית + היתכנות לביטול מעמדו החוקתי של חוק יסוד כבוד-האדם אם לא אושר ברוב של 70. << אין מנגנון הגנה על זכויות אדם. קו אדום נחצה!	חייב להיות מנגנון הגנה על זכויות אדם אשר חסין מפני התגברות ברוב קואליציוני; ובפרט על הזכות לשוויון ועל הזכויות לבחור ולהיבחר.
ביקורת שיפוטית על חקיקה	בית המשפט מוסמך לפסול חוקים (בכל הרכב ובכל רוב) אם הם משנים חוק יסוד שלא כדין, או פוגעים בזכויות המוגנות בחוק יסוד בניגוד לתנאים שקבועים בפסקת ההגבלה << סה"כ פסל בית המשפט העליון 22 הוראות חוק עד היום.	בית המשפט יהיה רשאי לפסול חוק רק בהרכב מלא (15) וברוב של 80% (12) ורק אם החוק סותר בבירור הוראות משוריינות בחוקי יסוד + פסקת התגברות ב-61 << מנטרל את מנגנון הביקורת השיפוטית ומאפשר פגיעה לא מבוקרת בזכויות אדם וביסודות המשטר הדמוקרטי. קו אדום נחצה!	בית המשפט יהיה רשאי לפסול חוק בהרכב מלא (15) וברוב של 75% (12) בלבד + פסקת התגברות ב-65 (התגברות מיידית וקבועה) או 61 (דחיה בכניסה לתוקף) << מנטרל את מנגנון הביקורת השיפוטית ומאפשר פגיעה לא מבוקרת בזכויות אדם וביסודות המשטר הדמוקרטי. קו אדום נחצה!	לא ניתן לפגוע בשום מקרה בזכויות האדם וביסודות המשטר הדמוקרטי, המוגנים בחוקי היסוד, אלא לפי התנאים הקבועים בחוקי היסוד. לבית המשפט הסמכות לקבוע שחוק סותר הוראה בחוק יסוד ולפיכך אינו תקף.
ריסון פעילות הממשלה: הייעוץ המשפטי	הממשלה ורשויותיה מרוסנות, באמצעות: - ייעוץ משפטי עצמאי ומחייב; - בית משפט שמוסמך לבחון את פעולותיהן, בין היתר במצב של אי-סבירות קיצוני.	- היועצים המשפטיים יוגדרו כמשרות אמון. - וחוות דעתם לא תהיה מחייבת. הממשלה, שריה, ורשויותיה ופקידיה יהיו רשאים להתעלם מן הדיון כפי שמוצג להם על ידי הגורם המוסמך לכך. - ביטול עילת הסבירות << הסרת כל רסן מהממשלה והזמנה לעריצות ולשחיתות. קו אדום נחצה!	- חוות דעת היועמ"שים אינה מחייבת את הממשלה. - הייעוץ המשפטי ביחס לדין אינו מחייב את הממשלה; לא ניתן לבקר את פעולות הממשלה בנוגע להקצאת משאבים ולמינויים, אלא על בסיס הוראות טכניות. << הסרת כל רסן מהממשלה. קו אדום נחצה!	חייבים להבטיח את עצמאות הייעוץ המשפטי ואי-תלות וכפיפות הממשלה ורשויותיה לעמדת היועמ"שים ביחס לדין. ריסון הממשלה: מתן סמכות ביקורת לבית המשפט על החלטות הרשות המבצעת מכה עילות המשפט החוקתי והמנהלי הקיימות.
המכלול	מערכת איזונים ובלמים אפקטיבית שבה לאף רשות אין כח בלתי מוגבל; רשות שופטת עצמאית. חסרונות המצב הנוכחי: כוח עודף לממשלה ביחס לכנסת; עיגון חלקי בלבד של זכויות יסוד.	כח בלתי מוגבל לממשלה ללא מערכת איזונים אפקטיבית << כל הקווים האדומים נחצו!	כח בלתי מוגבל לממשלה ללא מערכת איזונים אפקטיבית << כל הקווים האדומים נחצו!	דמוקרטיה מתפקדת!

פורום המרצות | מנדי מחצרות
והמרצים למשפטים | מחצרות القانون
למען הדמוקרטיה | من أجل الديمقراطية
The Israeli Law Professors' Forum for Democracy

הקווים האדומים של הדמוקרטיה

הוועדה לבחירת שופטים

המצב הקיים

9 (2 שרים; 2 ח"כים - בדרך כלל 1 קואליציה 1 אופוזיציה; 3 שופטים עליונים; 2 עו"ד) - מינוי לעליון ברוב של 7. מינוי נשיא העליון: לפי ותק (שיטת הסניוריטי) (נוהג). הסכמה רחבה וחוצת מחנות (נדרשת הסכמה של הקואליציה והשופטים) = מינוי מקצועי שמשמר את עצמאות מערכת המשפט ומוביל לגיוון בקרב השופטים.

תוכנית לויין-רוטמן

9 (3 שרים, 3 ח"כים-2 קואליציה, 1 אופוזיציה, 3 שופטים - מהם 2 בדימוס שימנה השר) - כל מינוי ברוב רגיל; ניתן לכנס את הוועדה עם 5 חברים בלבד. מינוי נשיא - ללא עיגון לסניוריטי. <<

שליטה מוחלטת של הקואליציה בבחירת השופטים. אובדן העצמאות השיפוטית. קו אדום נחצה!

הצעת אלבשן-פרידמן

חלופה א: 11 (3 שרים; 3 ח"כים מהקואליציה, 2 ח"כים מהאופוזיציה; 1 נשיא העליון ו-2 שופטי עליון מכהנים או בדימוס). מינוי לעליון ברוב של 8 מתוך 11; מינוי נשיא - ללא עיגון לסניוריטי. << הפוליטיקאים יכולים למנות שופטים לבדם גם ללא הסכמת השופטים או גורמים מקצועיים. <<

פוליטיזציה של בחירת השופטים ויצירת תלות בפוליטיקאים. קו אדום נחצה!

חלופה ב: 12 (4 ח"כים מהקואליציה; 4 ח"כים מהאופוזיציה; 4 שופטים). במינויים לעליון לשופטים אין זכות הצבעה, הקואליציה בוחרת שופט והאופוזיציה בוחרת שופט. מינוי נשיא - ללא עיגון לסניוריטי. <<

פוליטיזציה של בחירת השופטים, יצירת תלות בפוליטיקאים, והפיכת בית המשפט למקוטב לפי מחנות (תמריץ של כל צד למנות שופטי-קצה). קו אדום נחצה!

קו אדום - סתווה פורום המרצים למשפטים

הקואליציה לא תשלט באופן ישיר או עקיף בבחירת השופטים; לא לזיהוי פוליטי של השופטים; לא לתלות של השופטים בגורמים הפוליטיים.

הרכב הוועדה צריך ליצור איזון בין הגורמים הפוליטיים והמקצועיים (לדוג' ועדת בת 11 חברים: 3 שרים, 2 ח"כים מהקואליציה, 1 ח"כ מהאופוזיציה, 3 שופטי עליון לפי ותק, ו-2 נציגי ציבור שייקבעו בהסכמה של שר המשפטים ונשיאת העליון). הכרעה ברוב 8/11 + עיגון נוהג הסניוריטי למינוי נשיא.

ביקורת שיפוטית על חוקי יסוד

המצב הקיים

אין מגבלה פורמאלית על תוכן חוקי היסוד או ההליך לחקיקתם, אבל גם אין איסור על ביקורת שיפוטית על חוקי היסוד (נעשתה בעבר רק ביחס לשימוש מובהק לרעה בסמכות המכוננת ועלתה האפשרות של ביקורת מהותית במקרים של שלילת אופייה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית).

תוכנית לזין-רוטמן

ניתן לחוקק חוקי יסוד בהליך חקיקה רגיל וברוב רגיל, ללא כל מגבלה מהותית על תוכן חוקי היסוד, והם חסינים לחלוטין מביקורת שיפוטית. << צ'ק פתוח לקואליציה לקבוע כל דבר בחוק יסוד. קו אדום נחצה!

הצעת אלבטן-פרידמן

אין כל מגבלה מהותית על חוקי היסוד והם חסינים לחלוטין מביקורת שיפוטית. צורנית: חוק יסוד יחוקק ב-61 – רוב שיש לכל קואליציה (לכל היותר עם דחיה בכניסה לתוקף). << צ'ק פתוח לקואליציה לקבוע כל דבר בחוק יסוד. קו אדום נחצה!

קו אדום – סתווה פורום המרצים למשפטים

חובה לעמוד על כך ש: (1) התוכן של חוקי היסוד מוגבל לתכנים של חוקה – סדרי משטר והגנה על זכויות – תחולתם כללית וצופה פני עתיד, והם תואמים לערכי מגילת העצמאות; ו(2) חוקי יסוד – חדשים וקיימים – יתקבלו ויתוקנו בהסכמה רחבה בכנסת ותחולתם תהיה מהכנסת הבאה.

הגנה על זכויות האדם

המצב הקיים

הגנה על זכויות אדם מובטחת בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו ובפסיקתו הענפה של בית המשפט העליון מאז קום המדינה וברוח מגילת העצמאות.

תוכנית לזין-רוטמן

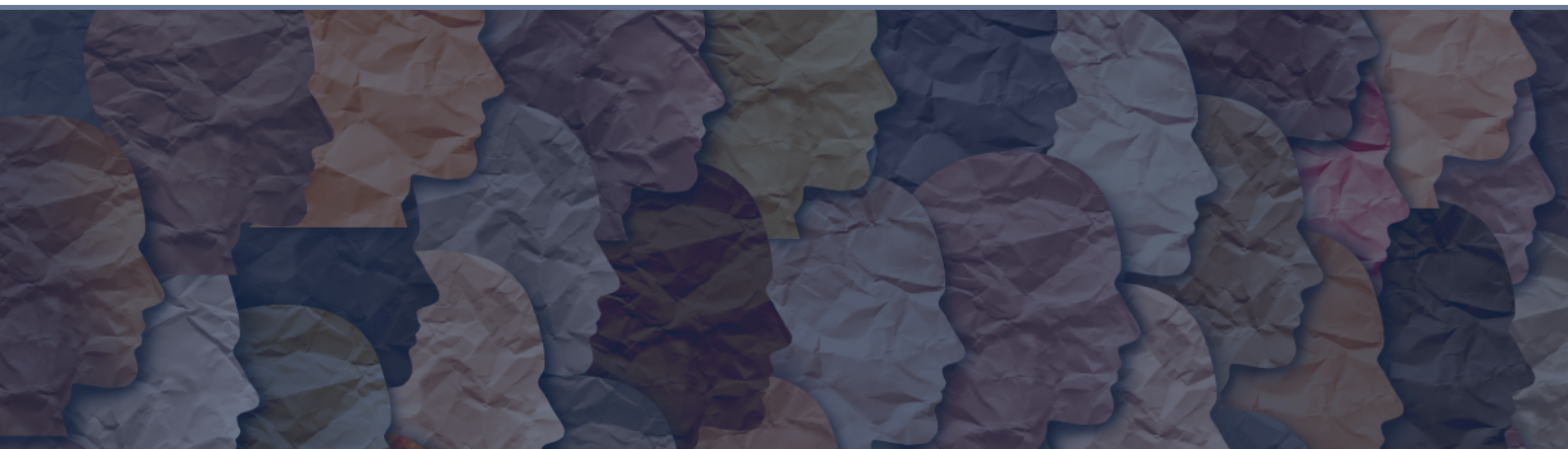
אין כל התייחסות להגנה ולזכויות אדם. << אין מנגנון הגנה על זכויות אדם. קו אדום נחצה!

הצעת אלבטן-פרידמן

אין כל התייחסות להגנה ולזכויות אדם + היתכנות לביטול מעמדו החוקתי של חוק יסוד כבוד-האדם אם לא יאושרר ברוב של 70. << אין מנגנון הגנה על זכויות אדם. קו אדום נחצה!

קו אדום – סתווה פורום המרצים למשפטים

חייב להיות מנגנון הגנה על זכויות אדם אשר חסין מפני התגברות ברוב קואליציוני; ובפרט על הזכות לשוויון ועל הזכויות לבחור ולהיבחר.

ביקורת שיפוטית על החקיקה

המצב הקיים

בית המשפט מוסמך לפסול חוקים (בכל הרכב ובכל רוב) אם הם משנים חוק יסוד שלא כדין, או פוגעים בזכויות המוגנות בחוק יסוד בניגוד לתנאים שקבועים בפסקת ההגבלה << סה"כ פסל בית המשפט העליון 22 הוראות חוק עד היום.

תוכנית לזין-רוטמן

בית המשפט יהיה רשאי לפסול חוק רק בהרכב מלא (15) וברוב של 80% (12) ורק אם החוק סותר בבירור הוראות משוריינות בחוקי יסוד + פסקת התגברות ב-61 << **מנטרל את מנגנון הביקורת השיפוטית ומאפשר פגיעה לא מבוקרת בזכויות אדם וביסודות המשטר הדמוקרטי. קו אדום נחצה!**

הצעת אלבטן-פרידמן

בית המשפט יהיה רשאי לפסול חוק בהרכב מלא (15) וברוב של 75% (12) בלבד + פסקת התגברות ב-65 (התגברות מיידית וקבועה) או 61 (דחיה בכניסה לתוקף) << **מנטרל את מנגנון הביקורת השיפוטית ומאפשר פגיעה לא מבוקרת בזכויות אדם וביסודות המשטר הדמוקרטי. קו אדום נחצה!**

קו אדום – סתווה פורום המרצים לסשפטים

לא ניתן לפגוע בשום מקרה בזכויות האדם וביסודות המשטר הדמוקרטי, המוגנים בחוקי היסוד, אלא לפי התנאים הקבועים בחוקי היסוד. לבית המשפט הסמכות לקבוע שחוק סותר הוראה בחוק יסוד ולפיכך אינו תקף.

ריסון פעילות הממשלה: היעוץ המשפטי ועילת הסבירות

המצב הקיים

הממשלה ורשויותיה מרוסנות, באמצעות:
- יעוץ משפטי עצמאי ומחייב;
- בית משפט שמוסמך לבחון את פעולותיהן, בין היתר במצב של אי-סבירות קיצוני.

תוכנית לזין-רוטמן

- היועצים המשפטיים יוגדרו כמשרות אמון.
- וחוות דעתם לא תהיה מחייבת. הממשלה, שריה, רשויותיה ופקידיה יהיו רשאים להתעלם מן הדין כפי שמוצג להם על ידי הגורם המוסמך לכך.
- ביטול עילת הסבירות << **הסרת כל רסן מהממשלה והזמנה לעריצות ולשחיתות. קו אדום נחצה!**

הצעת אלבטן-פרידמן

- חוות דעת היועמ"שים אינה מחייבת את הממשלה.
- היעוץ המשפטי ביחס לדין אינו מחייב את הממשלה; לא ניתן לבקר את פעולות הממשלה בנוגע להקצאת משאבים ולמינויים, אלא על בסיס הוראות טכניות. << **הסרת כל רסן מהממשלה. קו אדום נחצה!**

קו אדום – סתווה פורום המרצים לסשפטים

חייבים להבטיח את
- עצמאות היעוץ המשפטי ואי-תלותו וכפיפות הממשלה ורשויותיה לעמדת היועמ"שים ביחס לדין.
- ריסון הממשלה: מתן סמכות ביקורת לבית המשפט על החלטות הרשות המבצעת מכח עילות המשפט החוקתי והמנהלי הקיימות.

פורום המרצים / منتدى محفريات
 והמרצות למשפטים / محفريات القانون
 למען הדמוקרטיה / من أجل الديمقراطية
 The Israeli Law Professors' Forum for Democracy

המצב הקיים

מערכת איזונים ובלמים אפקטיבית שבה לאף רשות אין כח בלתי מוגבל; רשות שופטת עצמאית. חסרונות המצב הנוכחי: כוח עודף לממשלה ביחס לכנסת; עיגון חלקי בלבד של זכויות יסוד.

תוכנית לויין-רוטמן

כח בלתי מוגבל לממשלה ללא מערכת איזונים אפקטיבית <<
כל הקווים האדומים נחצו!

הצעת אלבשן-פרידמן

כח בלתי מוגבל לממשלה ללא מערכת איזונים אפקטיבית << **כל הקווים האדומים נחצו!**

קו אדום – מתווה פורום המרצים למשפטים

דמוקרטיה מתפקדת!

עקבו אחרי פורום המרצות והמרצים למשפטים לניתוחים ולניירות עמדה מקצועיים <<<

